

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm ____ prof.Şovqi Göyçaylı
(kafedra müdiri)

İmza: _____
Tarix: “__ 15 __” __sentyabr__ 2015_-ci il

Kafedra: Coğrafi ekologiya

Fakültə: Ekologiya və torpaqşünaslıq

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: **Ekologiyanın tarixi və metodologiyası**

Tədris yükü (saat) cəmi: 500 müəhazirə _____ seminar _____ praktik (laboratoriya) _____

Tədris ili 2015-2016 Semestr I Bölmə _____

Kredit sayı (hər 30 saata 1 kredit) _____

II. Müəllim haqqında məlumat: Göyçaylı Şövqi Yusifziya oğlu prof.c.e.d

(Soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi)

Məsləhət günləri və saatları: _____

E-mail ünvanı: _____

İş telefonu: 539-09-69

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Göyçaylı Ş.Y- Coğrafiya və coğrafi ekologiyanın problemləri.B., 2004, 25 4 s.
2. R.Əliyeva , Ç.Mustafayev , S.Hacıyeva - Ekologiyanın əsasları. B., 2010. 40 6 s.
3. Məmmədov.Q , Xəlilov M - Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi. B., 2015. 88 0 s.
4. Sadıxova N, Sultanov R, Atosova - Ümumi ekologiya. B., 2010. 400 s.
5. Q.Məmmədov, M.Xəlilov – Ensiklopedik ekologiya. lüğət. B., 2008

Əlavə:

1. Shovqi Goychayli-Problems of geograpky and geograpical ecology.Bourqas-2009.
2. Экологическая альтернатива. М.,1990. 17-42 стр.
3. Экология человека.М.,2001.22-39 стр; 263-294 с.
4. Cənab İlham Əliyevin Uğurlu ekoloji siyasəti. T-1.B., 2008, I-II. B.2015.

IV. Fənnin təsviri və məqsədi:

Ekoloji fikir tarixinin məzmunu, elmi mənbələrin,məlumatların mürəkkəbliyi. Qədim Şərqi Antik dövrün yazılı mənbələrində təbii şərait ətraf mühit haqqında məlumatların predmetləşdirilməsi. Ekologiya-Oykos-logiya geniş mənada (magstratura səviyyəsində) təhlil

edilməsi. Aykumenirizm. Məskunlaşan əhalinin ekoloji məzmunu haqqında ideyalar. Ekologiyanın başqa elm sahələri ilə ortaq əlaqəli məsələləri. Klassik Hekkel- ekologiyasının təyinatından fərqli olaraq canlı və cansız aləmin qarşılıqlı təsirinin coğrafi məzmunu. Cəmiyyətin təbiət-əhali-təbiət sistemlərinin ekoloji əsaslarının təhlili. Ekologiyanın tədqiqat obyektı. Orqanizmlərin ətraf mühit sistemlərinin-ekosistemlərin, ərazi sistemlərin, anatropoekosistemlərin, mürəkkəb ərazi sistemlərin və s. ekologiyası.

Kursun qısa təsviri:

Kursun məqsədi: Ekologiya haqqında biliklərin və elmi anlayışların yaranmasının qədim, orta əsrlər və yeni tarixdə öyrənilməsi, onların təkamül mərhələləri təhlil edilməklə müasir ekologiyanın elmi əsaslarına verilən əsaslar araşdırılır. Bunlarla yanaşı həmin sahədə elmi-metodoloji formalaşmalar, onların obyektiv təhlilləri verilir. Tarixi dövrlərdə ekoloji proseslərin və ekoloji biliklərin formalaşmasının elmi və metodoloji əsaslarının düzgün təhlilinə nail olmaq. Ekologiyanın sahələrini düzgün sərhədləndirməyi, ümumi ekologiyanın düzgün strukturlaşdırmağı bacarmağı təqlid etmək. Ekoloji prosesləri düzgün əlaqələndirməyi, modelləşdirməyi və s bacarmaq.

V. Fənnin təqvim planı:

Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmalı	Mühazirə	Məş-ğələ	Saat	Tarix
1	2	3	4	5	6
	<p>Mövzu № 1. Predmetin məzmunu və vəzifələri, elmi, praktiki əhəmiyyəti, ekoloji idarəetmədə yeri.</p> <p>Qısa icmalı: Ekoloji anlayışlar, elmi məzmunun inkişaf mərhələləri, elmlərarası əhəmiyyəti, tarixiliyin elmin və predmetin ümumisayında yeri. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə): S.Göyçaylı. Coğrafi ekologiyanın əsasları səh.10-28 Q.Məmmədov., M.Xəlilov- Ekologiya, ətraf mühit və insanş Giriş. səh 3-14. Ensiklopedik ekoloji lüğət</p>	Müh		2	18/IX-15
Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmalı	Mühazirə	Məş-ğələ	Saat	Tarix
	<p>Mövzu № 2. Antik və orta əsrdə təbiət və cəmiyyətin münasibətləri haqqında məlumat.</p> <p>Qısa icmalı: Antik dövrdə təbiətin və dünyanın maddi aləmin dərk edilməsi haqqında id.r. Qədim şərq və antik dövrdə təbiət haqqında</p>	Müh		2	2/X-15

	<p>təsəvvürləri zərdüştlükdə. Piriyevin təbiət tarixində ekoloji məzmun</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1.Piriyevin Təbiət tarixi əsəri ilə tanışlıq. 2.Mauobelninin Avesta əsərilə ümumi tanışlıq.</p>				
	<p>Mövzu № 3. XVIII-XX əsrlərdə ekoloji ideyaların, elmi biliklərin və elmi məktəblərin yaradılması.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>XVIII əsrdən başlayaraq təbiətin cəmiyyətin ümumi sahədə rolu bu sahədə coğrafi materialların yaranması, XIX əsrdə Mendeliyevin, Vernadskinin ideyaları</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1.Ş.Göyçaylı Coğrafi ekologiyanın əsasları 117. 29-41 səh. 2.Q.Məmmədov Ekologiya ətraf mühit və insan .Giriş .23-33 səh. 3.Q.Məmmədov M.Xəlilov Ensiklopedik ekoloji lüğət.</p>	Müh		2	16/X-15
	<p>Mövzu № 4. XX əsrin I yarısında ekolojiya elminin sahələrinin yaranması.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>Dünya ekolojiya elminin yaradıcıları haqqında məlumat. K.Rulye V.Vernadski onların ekolojiya elminin və metodoloji sahələrinin formalaşması. Azərbaycan ekolojiya elminə müasir baxış.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1.R.Sultanov.,N.Sadıxova-Ümumi ekolojiya. I fəsil. Ekolojiya elminin inkişaf tarixi. səh 13-33. 2.Ş.Göyçaylı. Coğrafi ekologiyanın problemi ekolojiya elminin yaranma mərhələsi. səh 10-41. 3.История развития экологии. www. qrandars.ru</p>	Müh		2	30/X-15

	<p>Mövzu № 5. XX əsr II yarısında ekologiya elminin elmi-tədris məktəblərinin formalaşması.</p> <p>Qısa icmalı: XX əsr ekologiya və ətraf mühiti mühafizəyə təlabatın artması.Həmin sahədə sistemi yaranmasının əhəmiyyəti. Vernadskinin Mendeliyevin Fersmanın ekologiya sahələrindən ideyaları. Ümumi ekologiyanın yaranmasında yeri</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1.Əliyeva R., Mustafayev Q., S.Hacıyeva Q.Məmmədov M.Xəlilov Ekologiya, ətraf mühit və insan. s.17-32. 3.Ş.Göyçaylı Coğrafi ekologiyanın əsasları II fəsil .səh 29-41.</p>	Müh		2	13/XI-15
	<p>Mövzu № 6. Ekoloji proseslərin tədqiqinə sistem yaranmasına və ekologiyanın elmlər sistemində yeri.</p> <p>Qısa icmalı: Sistemli təhlillərin ekoloji məzmunu və ekosistemlərdə sintetikliyin yaranması. Noosjerin mürəkkəb sistem əmələ gətirmədə yeri. Sistemli təhlillərdə modelləşdirmənin əhəmiyyəti.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1.Ş.Göyçaylı Coğrafi ekologiyada sistemli yanaşna. XIX fəsil.s .353-360. 2.Экология человека 295-301,309-312, 314-321.</p>	Müh		2	27/XI-15
	<p>Mövzu № 7. Ekoloji proseslərin tədqiqində təbiət cəmiyyət münasibətlərinin siyasətləndirməsinin metodoloji əsasları.</p> <p>Qısa icmalı: Müasir dövrdə ekoloji böhranlar təbiətə münasibətin dəyişdirilməsini tələb edir.</p>	Müh		2	11/XII-15

	<p>Xüsusilə torpaqlardan və sulardan istifadə, bəslənməsi ekoloji tarazlığın təkmilləşdirilməsini tələb edir</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə):</p> <p>1. Экология человека 416-437 səh</p> <p>2. Q.Məmmədov., M.Xəlilov -Ekologiya ətraf mühit və insan. 168-176 səh.</p>				
--	--	--	--	--	--

	<p>Mövzu № 8. Regionların inkişafında ekoloji yanaşmasının tarixi və metodoloji əsaslar.</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>Prezident cənab İlham Əliyevin uğuru ekoloji siyasəti I 2008 II 2015</p> <p>1.R.Əliyeva, Q.Mustafayev , S.Əliyeva Ekologiyanın əsasları 448-477</p> <p>2 .Региональная экология. Allrefs.net c5 3 mz85/.</p>	Müh		2	25/XII-15
	<p>Mövzu № 1 . Ekologiyanın tarixi və metodologiyasının tədrisinin əhəmiyyətinin təhlil edilməsi.</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>Tarixi yaranmasının metodologiyanın düzgün seçilməsində düzgün metodoloji yaranmasının tarixi proseslərin aydınlaşdırılmasına dair məlumatları təhlil etmək</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə):</p> <p>1.B.Əzizov- Tətbiqi ekologiya.B. 2002 I və II fəsillər</p>	Seminar-məşğələ		2	9/X-15
	<p>Mövzu №2. Təbiət-cəmiyyət münasibətlərinin müxtəlif tarixi dövrlərdə formalaşmasının məzmununu açmaq.</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>XVIII əsr keçən 200-250 il ərzində təbiət-cəmiyyət münasibətlərinin təhlili.Həmin sahədə ekoloji coğrafiya materialın və müxtəlif cərəyanların təhlil edilməsi</p>	Seminar-məşğələ		2	6/XI-15

	Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirədə keçirilmiş materiallardan istifadə edilməsi				
	Mövzu № 3. XX əsr I yarısında dünya ölçmələrində və Azərbaycanda ekoloji şüurun formalaşmasına dair müzakirə. Qısa icmalı: Dünya elminin və fəlsəfi fikirlərin formalaşmasında ekoloji məzmunun açılması Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirəyə dair göstərilən məlumatlar əsasında	Seminar-məşğələ		2	6/XI-15
	Mövzu № 4. XX əsr II yarısında Ekologiya elminin formalaşması və kadr hazırlanmasının təhlili. Qısa icmalı: Göstərilən dövrdə dünyanın ekoloji fikrinin formalaşdırılmasına təsir göstərən amillərin təhlili Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirəyə dair verilən 2. mənbələrin 3. təhlili əsasında	Seminar-məşğələ		2	20/XI-15
	Mövzu № 5. Ekologiyada sistemli yaşamanın təhlili. Qısa icmalı: Sistemli yaşamanın tarixiliyi, elm-texniki tərəqqindən asılılığı, ekoloji risklərin siyasətləndirilməsi Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirə materialları əsasında.	Seminar-məşğələ		2	4/XII-15
	Mövzu № 6. Metodoloji yanaşmaların tarixiliyi,təyinləşdirilməsinə dair təhlillər Qısa icmalı: Metodoloji yanaşmanın elmi, siyası, tarixi məzmunun təhlil edilməsi	Seminar-məşğələ		2	18/XII-15

	Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirə materialları tətbiqi əhəmiyyət kəsb edən işlər əsasında təhlillər aparmaq.				
	Mövzu № 7. Təbiət-cəmiyyət münasibətlərinə dair müzakirələr. Qısa icmalı: Tarixi təcrübələrin məzmunu və tənqidi yanaşmanın əhəmiyyəti haqqında Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirə mətnləri və yuxarıda göstərilən ədəbiyyatlardan istifadə 2. İnternet məlumatlarından istifadə	Seminar-məşğələ		2	30/XII-15
	Mövzu № 8. Keçirilən (fənlərə) mövzular ətrafında sualların müzakirəsi Qısa icmalı: Qısa olaraq imtahan sualları ətrafında fikir mübadiləsi və imtahanın keçirilməsi haqqında müzakirə Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımi səhifələr göstərilməklə): 1.Mühazirə mətnlərindən istifadə. 2.İnternet məlumatlarında istifadə. 3.İmtahanqabağı məsləhət saatlarından faydalanmaq.	Seminar-məşğələ		2	

VI. İmtahanın keçirilməsi forması -vazılı, şifahi, dialoq və ya test.

VII. Semestr ərzində qiymətləndirmə və bal bölgüsü:

Balların maksimum miqdarı – 100 bal.

A) Semestr ərzində toplanan maksimum bal – 50 bal.

Dərsə davamiyyətə görə	10 bal
Tələbələrin sərbəst işinə (referat, prezentasiya, tədqiqat işi və s.) görə Qeyd: Plagiat halları qəti qadağandır! Sərbəst işlə əlaqədar bütün tapşırıqların qısa təsviri, təqdim olunma şərtləri, vaxtı və qiymətləndirmə üsulu dəqiq göstərilir.	10 bal

Seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə (eyni fəndən həm seminar (məşğələ), həm də laboratoriya dərsləri nəzərdə tutulduğu halda onların hər birinə 10 bal ayrılır). Əgər fənnin tədrisi yalnız mühazirə, seminar (məşğələ) şəklində nəzərdə tutularsa bu zaman davamiyyətə və sərbəst işə ayrılmış ballar istisna olmaqla qalan 30 bal tədrisin bu növ göstəricilərinə görə hesablanır.	20 bal
Kurs işinin hazırlanmasına və müdafiəsinə görə (fənn üzrə kurs işi (layihəsi) nəzərdə tutulmayıbsa, ona ayrılan 10 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinə əlavə olunur).	10 bal

B) Semestr imtahanı nəticəsinə görə - maksimum 50 bal

Hər biletdə – 5 sual, hər suala – 10 bal verilir

Qeyd: Tələbənin imtahandan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.

C) Semestr nəticəsinə görə qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədər toplanan ballar əsasında):

91 – 100 bal	əla	A
81 – 90 bal	çox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

Müəllim: _____ prof.c.e.d .Göyçaylı Şövqi Yusifziya oğlu

İmza: _____ Tarix: 15.09.2015